Published and distributed under permit (No. 761), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXIX. | Число 266. | Джерзи Сіти, Н. Дж., второк, 15. падолиста, 1921. | VOL. XXIX. | No. 266. | Jersey City, N. J., Tuesday, November 15, 1921. | THREE CENTS

СКЛАДАЙТЕ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ І ЗАКРІПЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТИ ГАЛИЦЬКОЇ ДЕРЖАВИ

КОНФЕРЕНЦІЯ ДЛЯ ЗМЕНЧЕННЯ ЗБРОЄНЬ ПОЧАЛАСЯ

АМЕРИКА ПРОПОНУЄ РАДИКАЛЬНІ ОБМЕЖЕННЯ МОРСЬКИХ ЗБРОЄНЬ.

ВАШІНҐТОН, 12. падолиста. — Межинародна конференція для зменчення зброєнь та для розглянення справ Тихого Океану та Далекого Сходу почалася тут нині.

Урочисте відкриттє конференції відбулося в так званій Меморіел Гол о пів до одинайцятої години рано. В тій годині делеґати ріжних держав, заступлених на конференції, заняли сидження у великій салі. Американська делеґація, зложена з секретаря стану Гюза, сенатора Лоджа, бувшого секретаря Рута та сенатора Андервуда, сіла на почетнім кінці. На ліво від ньої сіла англійська делеґація, на право французька з премієром Бріяном на чолі. Коло Британців сіли Італійці, ще далі Бельґійці, по другій стороні Португальці, Голяндці та Китайці, наконець Японці.

Одна сторона ґалерії була занята членами палати послів американського конґресу та сенаторами. По другій стороні сиділи члени дипльоматичних тіл. Поза сидженнями делеґатів на салі сиділи кореспонденти ріжних ґазет, американських та заграничних, числом в кілька соток; межи ними на переді сидів Вілієм Дж. Брайен, бувший секретар стейту.

ОТВОРЕННЄ КОНФЕРЕНЦІЇ.

Коло пів до одинайцятої години на салю увійшов президент Гардинґ, а зібрані повитали його оплесками. Як він заняв місце серед делеґатів, проповідник др. В. С. Абернеті відмовив молитву. По скінченню молитви, секретар Гюз, як тимчасовий предсідатель, встав і сказав: „Президент Злучених Держав". Президент Гардинґ виняв невеличкий кусок паперу і став читати свою промову.

На вступі її Гардинґ зазначив, що конференція без сумніву буде мати глибокий вплив на політичні події. Однак він зараз застерігся, що конференція не має на ціли ділити воєнну добичу ані реформувати усе людство. Конференція являється просто вислідом умучення війною та загального стремління у світі до кращих відносин, до полекші та ґарантій (запевнень) тревалійшого мира. Бесідник закінчив запевненнем зі сторони Америки, що вона приймає делеґатів з отвертими руками; вона не хоче упечи собі якунебудь печеню при нагоді конференції, вона не боїться нікого ані не хоче нікого страшити, вона не має до нікого ненависти ані урази.

ФРАНЦУЗИ ПОБИВАЮТЬСЯ ЗА СВОЄЮ МОВОЮ.

По скіченню своєї промови президент Гардинґ опустив галю нарад.

Французький премієр виступив тоді з домаганнем, щоби французьку мову признати попри англійську урядовою мовою конференції, тобто, щоби всі промови переводити на французьке. На се Гюз як тимчасовий предсідатель звернув увагу внескодавцеви, що в тій справі конференція буде могла заняти становище пізнійше, але тепер він уважає перевід промови президента Гардинґа на французьке злишний, бо промову президента видруковано в переводі і роздано на письмі усім учасникам конференції. Тоді Бріян заявив, що він уважає перевід за непотрібний.

ВИБІР ПРЕДСІДАТЕЛЯ КОНФЕРЕНЦІЇ.

По сім приступлено до вибору предсідателя конференції. Англійський делеґат Балфур виступив з внесеннем, щоби вибрати Гюза, попираючи своє внесенне загальним звичаєм вибирати на предсідателя представника сторони, скликуючої конференцію, та визначними прикметами Гюза. Його внесенне принято без спротиву.

ПРОПОЗИЦІЯ АМЕРИКИ ЗМЕНЧИТИ МОРСЬКІ ЗБРОЄННЯ.

По виборі предсідателя конференція відразу приступила до самої головної справи своїх обрад. Американський секретар стейту Гюз як представник скликуючої держави предложив плян конференції та подав основи морського розброєння.

Привитавши делеґатів та подякувавши їм за явленнє, бесідник перейшов коротко історії стремлінь до зменчення зброєнь та розповів, як дійшло до скликання сеї конференції. Так як увесь світ жде від конференції якогось рішучого кроку в напрямі зменчення зброєнь, то американська делеґація предкладає відразу конкретний плян. Першою точкою сеї програми являється пропозиція, щоби завести „морське свято" на десять літ і через час не будувати великих воєнних кораблів. Тут секретар Гюз предложив подробичний плян державної угоди щодо морського зброєння, і заручив, що робить сю пропозицію в порозумінню з президентом Гардинґом.

Угода має бути заключена межи Злученими Державами, Англією та Японом. Сі три держави мають наперед зобовязатися перестати будувати великі кораблі. Держави мають згодитися на ще дальше зменченнє своїх фльот, годячися на розібранне декотрих уже побудованих кораблів. На основі сього пляну Злучені Держави перестали би дальшу будову тепер уже початих кораблів, які разом мають містоти 618,000 тон, та розібрати 15 старих кораблів разом 227,740 тон містоти; в той спосіб Америка зменчилаб свою фльоту о 30 кораблів та 845,640 тон містоти. За се Англія малаби згодитися перестати будувати початі уже кораблі о 170,000 тон містоти та розібрати цілий ряд кораблів о містоті 583,275 тон, а Япан мавби перервати дальшу будову кількох кораблів та розібрати цілий ряд уже збудованих кораблів на загальну суму 448,928 тон містоти.

В той спосіб сі три держави, посідаючі найбільші фльоти в світі, знищилиби готових або будуючихся кораблів на загальну містоту 1,878,043 тон. Колиб виконано сей плян, то фльота Злучених Держав малаби 18 кораблів, Англія 22, а фльота Япону 10, а містота їх виносилаби: для Злучених Держав 500,650 тон, для Англії 604,450, для Япону 299,700.

Се зменченнє фльоти має наступити до трох місяців по підписанню угоди. До десять літ по підписанню умови ні одна сторона не має права будувати кораблів на місце старих і зужитих. По упливі десятьох літ кожда держава має право будувати кораблі нові на місце старих, але лише кораблі певного, означеного типу, і то так, щоби фльота не перевисшала певної суми містоти, а саме: щоби фльота Злучених Держав не переносила 500,000 тон, фльота Англії 500,000 тон, а фльота Япону 300,000 тон.

ЗАКІНЧЕННЄ ПЕРШОГО ЗАСІДАННЯ.

Коли секретар Гюз закінчив свою промову, публика на ґалерії стала домагатися, щоби французький премієр Бріян виголосив промову. Бріян на се короткими словами запевнив, що Франція стоїть при конференції. За ним промовляли також представники других держав.

По сих промовах предсідатель замкнув засіданне, відкладаючи наради до втірка на одинайцяту годину рано.

АМЕРИКАНСЬКІ ФАРМЕРИ ОРГАНІЗУЮТЬ КООПЕРАТИВНУ ПРОДАЖ ХУДОБИ.

В місті Шікаґо зібралися фармери, котрі займаються годівлею худоби, та застановлялися над удосконаленнем своєї організації для кооперативного збуту худоби.

Комітет з пятнайцяти членів предложив фармерській конвенції проект дальшої праці. Після сього пляну фармері мають заложити при центральних великих різницях кооперативні комісові домі, які мають наглядати над продажею худоби, надісланої фармерами. Головною цілею сих домів має бути реґуляція довозу худоби з фармів; доми мають подавати вістки фармерам про те, кілько худоби потреба на ринок, щоби в той спосіб фармери не висилали за богато худоби на продаж та не збивали собі взаїмно ціни. Кромі сеї головної задачі комісові доми мають взяти на себе також другі завдання; межи инчим вони мають збирати числові дані про рух худоби, навчати фармерів про умови ринку та навчати публику про вагу мяса як поживу.

КОМІСІЯ ДОПОМОГИ ГОЛОДУЮЧИХ НА РАД. УКРАЇНІ.

При Всеукраїнськім Центральнім Виконавчім Комітеті утворено під головуванням Птровського окрему комісію допомоги голодуючим в українських ґуберніях. Необхідна допомога ґуберніям: Катеринославській, Запорожській, Донецькій і Одеській. Всеукраїнський Центральний Виконавчив відступити 5 відсотків всіх зібраних для виміни товарів в користь голодуючих. Комісія допомоги ухвалила приняти в урожайні українській ґубернії до 75 тисяч дітей з Поволжа.

ФАЛШИВІ ПОЛЬСЬКІ 1.000-МАРКОВІ БАНКНОТИ.

Варшавська поліція перевела ревізію в одній з тамошних друкарень і викрила, що всі білі 1000-маркові банкноти 10 серії фалшиві.

ПОДРОБИЦІ УБИЙСТВА ЙОФФЕ

„Українська Трибуна" подає такі подробиці вбивства Йоффе:

У великодні вівторок, перед проїздом потягу Йоффе, на участку зелізниці Бобровиці-Бобрик у ночі появився відділ Махна. Повстанці заложили під рейки піроксилінові шашки, видили в повітря частину залізниці, розібрали рейки, а потім виставили червоний ліхтар. Коли потяг спинився перед ліхтарем, повстанці оточили його, а частина їх увійшла до спального ваґону міжнародного т-ва, в якім їхав Йофф і вивела звідти 18 соіб, серед яких було двоє розкішно вбраних жінок з бриллянтами в перстнях і сережках. Чоловіків розстріляли тут-же на місці, а жінок відвели на пятьсот кроків і вже там розстріляли. Серед розстріляних, крім Йоффе, було ще якихось два видатних комуністи. бо пізніще з Києва большевики прислали лікарів, які забальзамували їх трупи і відправили до Москви.

Ростріляваши Йоффе й инших комуністів, повстанці залишили потяг, забравши з собою 2 міліони золотом, 10 міліонів царських рублів і декілька десятків міліонів советських рублів. Потому, як повстанці швидко натрапили на ваґон Йоффе і гроші, видно, що вони докладно були поінформовані не тільки про час проїзду. а навіть де і в якій кількости везлися гроші.

Після цього Махно пішов під Ніжина, по дорозі вирізавши до ноги відділ большевиків в 1000 чоловік. Між иншим на великдень Махно завітав до церкви в селі Новівцях під Києвом і навіть поклав на церковну тарілку 25 тисяч царських рублів. що викликало серд селян сенсацію.

З ольшевицького боку запевняють, що Йоффе живе у Ташкенті.

ЗАБОРОНА ЛЕКЦІЇ У ВАРШАВІ.

У Варшаві мала відбутись дня 20. жовтня лекція польської писменниці Семполовської. яка недавно вернулася з Москви. Польська влада заборонила виголошенне того відчиту.

ПАВЛО МІЛЮКОВ ПРО РОСІЙСЬКІ СПРАВИ

Павло Мілюков, провідники московських конституційних демократів („кадетів"), що приїхав недавно до Злучених Держав з Авксентієвом обороняти російські інтереси на вашінґтонській конференції, виголосив промову в Ню Йорку, розбираючи в ній питаннє московського большевизму.

На його погляд Ленін не відступив ані крихітку своєї влади, з винятком тої частинки, яку він сам уступити хотів, щоби в той спосіб приспішити світову революцію. Большевики дають деякі уступства, такі, як обмеженнє допущеннє приватної власности, обмежений дозвіл внутрішної приватної торговлі, строго обмежене право розвою для приватної ініціятиви (почину), потрібного для збудовання дрібних промислових підприємств. Большевизм є ще дуже молодим рухом, щоби міг мати традицію за собою. Його всі ненавидять щиро і глибоко. Автократія (самодержавіє) показалася чинником, руйнуючим моральну та матеріяльну силу Росії, не даючи її піднестися до висшого урованея цивілізації. Большевизм знищив навіть ті здобутко цовілізації, які Москалі добуло собі мимо самодержавія.

„Росія нині є вичерпана морально і фізично, і російські маси не мають в собі ніякої охоти до боротьби. Все населеннє є подоптане і бездушне. Воно обмежується до найпростійшої, просто звіриної боротьби за життє. Його деморалізує большевицька шпіонажа та взаїмне підозріння. Сподіватися повстання від тих людий або якої небудь акції для власного спасення булоби неровумно. Як большевики заберуться тоді Росію жде одно з двох: або їх місце займуть російські реакціонери або Росія попаде в стан хаосу.

„Небезпека монархістичного военного нападу, подібного до нападу Карла Габсбурґа, не є виключена. Правда, монархісти не є популярні серед московського народа, і монархістична ресторація не булаби тревалою. Чотири роки революції отворили раз на все очи селянських мас на суспільну небезпеку, получену з таким привернennем династії. Се треба признати одним з додатних здобутків революції. Однак можливість успішного замаху, підплачуваного німецькими грішми, не є виключена".

Павло Мілюков говорив як московський націоналіст і уважав розпад Росії на національні держави називав поверненнем Росії до безладдя.

РОЗСТРІЛ БІЛОРУСЬКОГО ДІЯЧА.

На розказ московського ґенерала Кутєпова в Ґаліполі розстріляно адвоката білоруського консуляту капітана Гарботка. Капітан Гарботко приїхав із Царгороду до Ґаліполі з дозволу французького ґенерального комісара на реґістрацію білоруських жовнірів і біженців у Ґаліполі. В цій справі ведеться зараз слідство.

НОТА ФРАНЦІЇ ДО ПОЛЬСЬКОГО УРЯДУ В СПРАВІ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

ФРАНЦУСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ХОТІЛО-Б, ЩОБ ГАЛИЧИНА НАЛЕЖАЛА ДО ПОЛЬЩІ ЯКО САМОУПРАВНИЙ КРАЙ.

ЛЬВІВ, 26. жовтня. — Тутешні часописі подають отсю радіограму (бездротну телеграму) з Варшави:

„Серед дипльоматів у Варшаві говориться, що французький посол в Польщі подав польському урядови з порученя французького премієра Бріянда ноту в справі Східної Галичини. В сій ноті вказується, що рішенне Ліґи Народів не виключає можливости офіціяльної інтервенції з боку аліянтів в справі Східної Галичини, щоби привернути порядок та стан законности в сім краю. Тому французька нота попереджує Польщу, нехай вона не дочікується нітервенції аліянтів і наперед дасть Східній Галичині автономію ,подібну до сеї, яку надано для Вильни.

Замітка. — Згори можна було сподіватись, що коли в Польщі є рух за „автономією" для Галичини, то се не з власної її спонуки, але із принуки її приятельки Франції. Одначе також згори треба знати, що український нарід в Галичині не прийме жадних польських „автономій", ані куцих ані широких. Українці ніколи не згодяться, аби їх край належав до ворожої Польщі. Українська Галичина може і буде належати тільки до України.

СЕСІЯ БРИТІЙСЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ ВІДЛОЖЕНА ДО 30. СІЧНЯ, 1922.

ЛОНДОН, 10. падолиста. — Голова (спікер) палати громад (низшої палати парляменту) прочитав сьогодня писмо короля Юрія V., яким він відложив сесію британського парляменту до 30. січня, 1922.

В писмі король взиває до терпеливости і поміркования для привернення приязни і співділання серед народу.

ОЛСТЕРЦІ НЕ ГОДЯТЬСЯ НА БРИТІЙСЬКИЙ ПРОЕКТ САМОУПРАВИ ІРЛЯНДІЇ.

ЛОНДОН, 11. падолиста. — Міністерський кабінет Олстеру (північного округа Ірляндії) на зібранню в Лондоні постановив відкинути предложенне британського міністерського кабінету про полагоду ірляндського (айриського) питання.

Олстерський кабінет заявляє, що британське предложенне містить основні засади, які годі перевести в діло.

Натомісць олстерський кабінет виготовив свої власні предложення для полагоди ірляндського питання.

РАДА ЛІҐИ НАРОДІВ КЛИЧЕ ПРЕДСТАВНИКІВ СЕРБІЇ Й АЛЬБАНІЇ НА ЗІБРАННЄ В ПАРИЖІ.

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 10. падолиста. — Рада Ліґи Народів звернулась до сербського (югославянського) і альбанського правительства, щоби прислали своїх представників на зібранне Ради в Парижі дня 18. с. м., на якому буде обговорена справа наїзду сербського війска на Альбанію.

СЕРБИ УСТУПАЮТЬ З АЛЬБАНІЇ НА ДОМАГАННЄ АЛІЯНТІВ.

РИМ, столиця Італії, 11. падолиста. — Урядові вісти, які сюди наспіли, повідомляють, що сербські правильні війска, які недавно увійшли були на територію Альбанії, вертаються домів. Остались тільки відділи неправильних війск.

Се сталось на домаганне аліянтської Конференції Амбасадорів і Великої Британії, котрі звернулись були до Ради Ліґи Народів, щоби поробила в сій справі потрібні заходи.

БОЛЬШЕВИЦЬКЕ ПОВСТАННЄ В ЧОРНОГОРІ.

РИМ, столиця Італії, 10. падолиста. — В Чорногорі проголошено советську республіку.

Сей рух повстав наслідком невдоволення із Сербії, яка самовільно заняла і влучила до свого краю Чорногору.

Проклямацію про советську Чорногору підписав Вукачіч Марковіч, котрий проводить 1,500 чорногорськими повстанцями. У своїй заяві він пише, що дістав поздоровленне від Леніна.

В Римі догадуються, що се повстанне вибухло наслідком російської большевицької аґітації. Большевики використали невдоволенне Чорногорців із Сербії і вплинули, що повстанне прибрало большевицький вид.

НІМЕЦЬКИЙ УРЯД ПЕРЕЛОВИВ НА ГРАНИЦІ ЗОЛОТО ВАРТОСТИ 24 МІЛІОНІВ МАРОК.

КОПЕНГАГА, столиця Данії, 10. падолиста. — Німецькі власти викрили вчера на німецько-данській границі коло міста Фленсбурґ, золото, вартости 24,000,000 марок, скрите під углем зелізничої льокомотиви.

Золото сконфісковано, а чоловіка, якого підозрівають, що хотів перепачкувати золото через границю, арештовано,

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ВИБОРИ.

Дня 8. с. м. були вибори в Ню Йорку й інших містах Злучених Держав. Вибирано посадників (мейорів) міста та інших урядовців і міських радних.

Сьогорічні вибори замітні особливо ізза значного успіху демократів в Ню Йорку і в других городах. Ще недавно, бо торік в падолисті, при виборах побито демократів. Здавалося, що вони розбиті, а республіканці горою, але ось минув рік і все обернулось навиворіть. Тепер демократи горою, а республіканці пійшли вдолину. Чому се так? Чи республіканці вже стільки нагрішили, а демократи так притьмом поправились? Ні, не так. Республіканці не нагрішили, ані не завели в надіях, бо нічого такого великого не обіцяли. Але нарід невдоволений з республіканців. За їх правління у Вашингтоні нічого народови не полекшало.

Перше була военна дорожня, а тепер є мирова дорожня і безробітте. Всі люди чують, як тяжко тепер жити в богатій Америці. І всі кромі наживників (прафітірз) невдоволені.

Нарід має змогу своє невдоволенне висловити найяркійше при виборах. І висловлює, протестуючи проти пануючої партії. А протестує, голосуючи проти неї.

Як панували демократи, а було зле, то Американці голосували при виборах за республіканцями. Стали панувати республіканці, а знова тяжко жити, так голосують за демократами.

Якби тепер прийшли вибори президента, то вийшов би демократ — з народнього невдолення республіканським панованнем.

В Ню Йорку побідив при виборах дотеперішній демократичний мейор міста Джан Ф. Гайлен. За ним стояли тільки два дневники Герста, а проти нього 14 прочих дневників і не тільки республіканці але і всякі другі організації, стейтові політики, корпорації і т. д. Але Гайлен таки побідив величезною більшостю. Тут грало ролю вже не тільки загальне невдоволенне з дорожні і безробіття, але ще й місцеве невдоволенне Нюйорчан із стейтових політиків і нюйорських зелізничих корпорацій, які змагали до підвисшення ціни їзди трамваями і зелізницями в Ню Йорку з 5 центів за тикет на 8 центів. Се було-б новим тягарем для Нюйорчан, з яких щодня половина їздить трамваями і зелізницями. Отже до невдолення загального причинилося ще й місцеве невдоволенне.

Невдоволенне є реґулятором громадського життя.

Коли народне правительство хоче удержатись, мусить старатись недопустити до народнього невдоволення. Бо інакше народній голос його змете тоді, як він хотяй на один день прийде до рішаючої власти.

Невдоволенне се чинник, який вирівнує громадські несправедливости і направляє кривди.

І длятого добре є, коли се невдоволенне народу може висловити свою волю, бо інакше кривді і несправедливости не було би краю.

Правителі в демократичних (народоправних) краях мусять числитися з тим невдоволеннем ,і щоби оминути кари в день суду (голосовання), вони заходяться запобігти невдоволенню.

Наприклад республіканці в Америці вже тепер раді би запобігти невдоволенню народа з дорожні і безробіття, але не вміють сього зробити. Головно тому, що наживники належать не лише до демократів але й до республіканців. А як і на далі не вспіють замобігти, то впадуть при виборах в 1924 році власне через дорожню і безробітте.

БОЛЬШЕВИЦЬКА НЕНАВИСТЬ ДО СЕЛЯН.

Ненависть до мужика, якою дише ціла стаття Максима Ґоркого, се не є прикмета, питома лише йому. Сею ненавистю заражені усі большевицькі лідери, починаючи самим Леніном, а кінчаючи найпідлійшим служкою сеї системи. Вистарчить прочитати собі конституцію советської Росії, котра признає міському робітникови пять разів більший політичний вплив, як сільському робітникови. Вистарчить прочитати питому лайку проти селянина ,якою большевики пробували оправдати політичне обезправненне мужиків. Вистарчить читати промови Леніна, котрий ніякої нагоди не мине, щоби не назвати села анархістичним, не здібним до порядку, супротивником держави і державного ладу, не признаючим державної влади. Вистарчить читати большевицьку літературу, в якій селянин зображений як людина, яка більше як міська буржуазія пересякла буржуазними стремліннями, любовю до власности і бажаннем визиску при її помочи.

Ненависть московських большевиків до селянина поясняє не одну прояву большевицької політики. Кромі сього вона поясняє відношенне московських селян до большевиків, котрих ненависть, погорду, зневажливе відношенне до себе селяни мусять відчувати на кождім кроці.

Колиж ненависть большевиків до селян поясняє неодно в їх відношенню до московських селян, то о стілько більше вона поясняє їх відношенне до українських селян. Коли московський селянин наразився на ненависть большевиків, то на скільки зненавиджений український? Московський селянин близький московським большевикам хоч по нації. Вони всі таки Москалі. Хоч на большевицькій газеті не написано: Свій до свого, але більшість московських большевиків читає клич: „Пролетарі всіх країв обеднуйтеся!" власне як „Свій до свого!" Хоч як вони всі Леніни, Троцькі та Нахамкеси відхрещуються від націоналізму, то все таки вони націоналісти чистої води, викресані шовіністи.

До того московський мужик має богато таких прикмет в своїм родиннім та сільськім устрою, які сяк чи так могли подобатися московським царикам, що нині заступають в Росії Романових. Московський селянин ще й досі знає сільську власність на землю, з якої його лекше можнаби навернути на комунізм, як з української особистої власности та бажання господарської самостійности. Тому український селянин зненавиджений московськими большевиками. Він для них тупий, дрібний буржуй, безмозкий власник. Він для них націоналіст, що не хоче піддатися „інтернаціоналізації", яка обявляється заведеннем на місце української московської мови та перекабаченнем Українців з українських на московських націоналістів. Він для них некультурний звір, що відкидає поступ, що йде з Москви. Він анархіст, що не хоче приняти строгої московської „влади", а забагає правитися по свому.

В такий самий спосіб думали і думають московські реакціонери. Такими самими арґументами, якими нині послугуються наймити большевиків, колись послугувалися наймити царя, щоби доказати перед світом, що Українців треба покоряти, що їх треба нищити культурно, що їх треба вести політично, що їх треба держати в економічній неволі. Способи ті самі, бо ціль та сама: як колись за царів, так нині за Ленінах та Троцьких ходить о визиск українського народа московською бандою.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ПРАВДА ПРО УКРАЇНУ.

Дві українізації. — Нові форми повстанчого руху. — Україна кождого дня може скинути совітську владу, але вичікує слушного часу.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Звичайному, простому читачеві наших часописів дуже трудно зорієнтуватися в тих численних і часто суперечних звістках, що надходять з України і про Україну. Антибольшевицькі часописи пишуть про невгаваючі повстання й про близький кінець совітської влади на Україні; большевицькі часописи пишуть противне — що повстання кінчаються й що совітська влада стає на твердий ґрунт. Не тільки простому читачеві, але й нам, більш досвідченим у політиці, але відірваним од рідного краю людям, часто-густо випадає перо з рук і на душу наступає хмара тяжких сумнівів.

Де правда? Що в дійсности діється на Україні?

Щасливий випадок дав мені нагоду цими днями побалакати з особою, яка перед кількома тижнями приїхала з України. Ця особа, добре відома й поважана в українських кругах, була гіркою необхідністю примушена не тільки два роки жити під большевиками, але й працювати в їх установах і займати там аж 18 посад (!). Посади ті були досить високі й відповідальні, так що наш інформатор мав змогу досконало познайомитися зі всіма пружинами большевицького механізму —військовими, господарськими, політичними, національними й просвітними.

Разом з тим наш інформатор не тратив звязку і з українськими орґанізаціями й силами. Походженням селянин, він мав постійні зносини з селянством, а по своїй службі в 18 установах він стрічався з кругами робітничими, міщанськими, науковими та иншими. Такого інформатора Бог посилає нашому братові не щодня, й я скористався щасливою нагодою, щоб ґрунтовно його випитати про правдивий стан річей на Україні.

* * *

— Загальне становище України, — почав наш інформатор, — зовсім не є таке зле, як це вам здалека здається. Правда, великі міста майже цілком зруйновано, як зруйновано й інтеліґентну клясу. Але це, може, вийшло на краще, бо **змосковщене місто й змосковщена інтеліґенція перестали панувати над Україною. Пануючий елемент і пануюча сила — це тепер українське село й українське селянство.**

Те, що большевики оповідають закордоном про їх заходи в справі націоналізації життя на Україні — це чиста брехня, обчислена єдине на те, щоб внести росклад в українську еміґрацію й щоб затуманити світові очі. **Ніякої українізації большевики не провадять, а навпаки немилосердно винищують усе українське.**

Большевики хваляться українізацією школи. Це брехня. **Професори київських вищих шкіл, які читають виклади українською мовою, ніколи не ночують в дома, бо бояться арештовання.** В київськім університеті ціла ґрупа професорів, яка досі читала виклади по українськи, тепер перейшла на російську мову, бо не стало сил далі переховуватися від чекистів. У тім самім університеті утворився студентський союз спеціяльно для боротьби з українством, і совітська влада той союз горяче підтримує!

На цілий Київ — столицю України — залишилась тепер **тільки одна чисто українська установа:** Українська Академія Наук. Але й тут большевики вжили заходів, щоб не дати цій установі „розводити шовінізм". Вони допустили проф. А. Кримського заняти посаду президента Академії, але в секретарі йому дали завзятого большевика Левицького, який ні одного папірця й ні одного засідання не пропускає, щоб не обнюхати всього й не донести про це „куди слід".

Про українізацію низчої школи нема й мови, бо самі ті низчі школи істнують лише на папері. **Нема підручників, нема навіть олівців**...

Большевики хваляться далі своїм українським видавництвом („Всевидат"), але ціла ця справа є чистим шахрайством. Правда, українські книжки друкуються, й часом гарно друкуються, але **тільки на показ, тільки для закордону.** Книжки друкуються не більше як по 500 примірників, але на обгортці пишеться: „друковано 10.000 прим.", „друковано 100.000 прим." і т. д. — Я сам, — каже наш інформатор, — стояв дуже близько до „Всевидата", але не міг ні за що в світі дістати хоч одну українську книжку: все вивозилось закордон, щоб дурити світ.

Українізації совітських установ не тільки не переводиться, анавпаки, **з установ викидають усіх, хто відверто сміє підкреслювати своє українство.** Був якось випадок, що утворювалась нова установа — чисто господарська, для поділу якогось харчового продукту. Випадково так сталося, що 60% принятих до установи урядовців були Українці. І що-ж ви думаєте? Не пройшло й тижня, як з Москви (!) прийшов острий запит: на якій підставі в новій установі розводиться „український шовінізм"? Довго ломали собі голову провідники установи, що то за „український шовінізм" вони розводять, коли політикою зовсім не займаються. Аж нарешті догадались, у чім тут річ. Ну, і звичайно довелось звільнити більшу частину українських урядовців.

Ще острійше і з більшою послідовністю переводить совітська влада про антинаціональну політику в сферах військовій і господарській. **Принятих до війска Українців усіх без виїмку посилають до Великоросії, на Кавказ і т. д., а серед війска, що стоїть на Україні, нема ні одного Українця.** На Україні, далі, нема ні одного більшого військового складу. Свої військові запаси большевики тримають деінде, тільки не на Україні. Хоч як большевики горячково виробляють зброю, проте вони на українських фабриках не дають її робити. Найбільше, що тут дозволяється виробляти, це маленькі частини до рушниць, які самі по собі не мають ніякого значіння.

У сфері господарській большевики роблять усе можливе, щоб **знищити й виснажити українську промисловість.** З українських фабрик вивозяться станки, машини, двигуни. Тепер розробляється проєкт, щоб знищити цілу українську цукрову промисловість. Для цього большевики лагодяться перенести українські цукроварні до Сибіру, Туркестану й т. д. Навіть готовий цукор, який виробляється на Україні, вивозиться ввесь до Москви, а коли треба видавати цукор київським совітським урядовцям, то його привозять назад з Москви...

Безглуздє? Божевіллє? Ні — проклята необхідність! Совітська влада ввесь час почуває себе на Україні, як грішник у кипячім казані. **Вона боїться Українців і українства, вона не довіряє їм, вона почуває, що кождої хвилі її пануванне може скінчитись.** І вона поводиться на Україні так, як Німці поводилися в окупованій Бельґії: що можна вивезти — вивозить, а чого не можна — те вона нищить і руйнує.

І совітська влада має всі підстави почувати себе дуже непевно й під постійною погрозою на Україні. Міста вона знищила й зруйнувала, міську інтеліґенцію вона почасти винищила, а почасти зробила своїм слухняним знаряддєм, робітництво само порозбігалося. Але **з українським селом совітська влада не могла й не може дати собі ради.** Тут вона накнулась на таку фортецю, яка на всі зусилля здобути її стає тільки більш грізною й неприступною.

Село вирівнялося в самім собі й ще набралося свіжих і живих сил зовні. Сільські богатирі („куркулі") продали свою землю й худобу, закопали собі денебудь золото й перейшли на пересічний селянський наділ у кілька десятин. Малоземельні та безземельні селяне взяли собі по такому самому наділу з панської чи „куркулівської" землі й також заспокоїлися. **Нема отже тепер в українськім селі ні богатих, ні бідних, ні глитаїв, ні голоти,** а є одна суцільна селянська маса, тверда як кремінь і так міцно між собою обєднана, що навіть чужий палець не пролізе між мужиком і мужиком. Стіна — стіною!

До того-ж село збогатилося найкращими елементами з міста. Все що було по містах національно свідомого, живого й звязаного з народом, пішло на село. Кращі робітники повернулись на село й „сіли на господарство", дрібна міська інтеліґенція — учительство, кооператори, поповичі — теж пішло туди. Ці елементи помалу, але певно, впливають на селянську масу, орґанізують її, прояснюють її національну свідомість і — підкопують під совітську владу.

Селянська маса й сама має досить причин бути самостійницькою. Все зле йде з Москви: реквізиції, насильства, брак необхідних річей (соли!), мобілізації. Тому — **геть з Москвою! геть з Росією! хай Україна буде самостійна й ні від кого незалежна!** А тут ще працюють оті свідомі „кроти", що копають підкопи під большевицькими кріпостями. Це все вкупі дає такий ефект, що большевики мають повну рацію не тримати на Україні складів військового майна й не виробляти тут зброї. Нащо узброювати ворога, коли він і так занадто сильний і грізний?

Але село має зброю: ручні ґранати, машинові кріси, навіть легкі гармати, але передовсім рушниці. Короткі, обрізані, так що їх легко носити під свитою й легко сховати в сіні чи приорати рілею. Такі рушниці зовуться „люшнями" і має їх кождий селянин, кожда селянка.

Ідуть дорогою чекисти на возі. За ними їде міліція, щоб їх охороняти. Це бачить мужик, що оре своє поле. Не кажучи ні слово, він виймає зза пазухи свою „люшню", ціляється в чекистів і стріляє. Переполох... Чекисти зіскакують з возу й кидаються до мужика. Але всі плугатарі, що кругом орють кождий своє поле, дістають і свої „мюшні" й засипають чекистів градом куль. Міліція підбирає трупи й тікає назад до міста.

Пароплав пливе Дніпром. З кругі його обстрілюють. Вискакують на беріг, а тут тільки мирні орачі. Рушниці нема ні в одного з них. Де вони? Постріляли, скільки треба було, а там приорали їх рілею. Іди шукай.

алітає на містечко повстанчий загін у кілька сот душ. Усіх совітських урядовців, навіть панночок-машиністок, розстрілюють, арештованих випускають, папери палять — і знов нема нікого. Де подівся загін? Розійшовся, як крізь пальці вода. Кождий вернув до села, до хати, до господарства, а там знов буде нагода — знов зберуться за одну ніч і на другу ніч знов зникнуть.

Іде потяг з реквізованим борошном чи з совітською делеґацією. Кому треба, той вже знає, коли потяг піде, в якім ваґоні сидітимуть большевики, що вони з собою везуть. Потяг підходить до певного місця, тріск, крики, стріли... Як зпід землі виростають сотні узброєних людей, оточують потяг, кого треба — розстрілюють, кого треба — тому здирають шкуру (це не фраза, а так дійсно роблять), кого треба — того вихолощують серпом (і це буває), иншим дають по 100—150 шомполів у спину, потім забирають що треба й зникають. Хто то був, де вони зникли? Большевицькі часописи можуть тільки в безсилій злобі лаятись і казитись.

Большевики скажено, люто, немилосердно карають за такі виступи. Не знаючи, кого карати, вони вибирають перше-ліпше село й впень нищать його гарматним вогнем. Так вони знищили Решетилівку на Полтавщині й Бабанку на Київщині. **Вони не випустили з тих сел ані жінки, ані дитини, ані корови чи вівці, а все разом розстріляли й спалили.** Так карають большевики.

Та цілої України так знищити не можна, а **повстала проти совітської влади ціла селянська Україна.** Це повстанне наразі проявляється в формі поодиноких виступів, як описані вгорі, але кождої хвилі, кождого дня може вибухнути правдиве відверте всенародне повстанне. Для цього досить тільки гасла з орґанізаційного центру, бо й такий центр істнує.

Орґанізаційний центр гадає, одначе, що ще не пора робити загальне повстанне, бо ще не настав для того слушний час. Треба ще трохи перечекати. А українське село може чекати— вони ще довго витримає. Може, однак не хоче, й величезні зусилля покладаються тепер на те, щоб **стримати народній гнів і не дати йому передчасно вибухнути.**

— Україна, — закінчив мій інформатор, — може хоч сьогодня скинути совітську владу з себе. Все є напоготові, вже аж рветься до бою й тільки очікує, коли-ж то прийде те гасло: всі до зброї! Та доводиться думати не тільки про те, як скинути совітську владу, а найбільше про те, що буде потім, що буде на другий день по перевороті... Тільки це останнє й примушує очікувати більш слушного часу. А цей час вже не за горами.

Берлін, 31. жовтня, 1921.

Радянин.

НА РІДНУ ШКОЛУ В ГАЛИЧИНІ.

(Жертви приймає Др. С. Демидчук, 30 E. 7th St., New York City).

1. Микола Демчина, Бейдфорд, Па. $3.00
2. Стефан Вовк, Вудгейвен, Н. Й. 2.00
   і викликує Олексу Паланичку з Вудгейвен.
3. о. Василь Турула, Алентавн, Па. 2.00
4. Павло Стадник, збірка в Трентон, Н. Дж. 9.00

Разом в сьогоднішнім виказі $16.00

З Трентон надійшла допись, яка вказує на патріотизм тамошних громадян під проводом невтомимого народного робітника, Павла Стадника. Пожаданим було би, щоб за прикладом Трентону пішли инші громади та позакладали комітети для збирання жертв на Рідну Школу, бо потреби незвичайно великі в старому краю. Лише американські Українці можуть виратувати Рідну Школу від знищення. Допись залучена понизше.

Др. С. Демидчук.

ЖЕРТВИ ТРЕНТОНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ НА РІДНУ ШКОЛУ В ГАЛИЧИНІ.

На поклик Впов. п. Д-ра Демидчука в справі Рідної Школи, як також на проект Всч. о. Пристая, засновано в Трентон, Н. Дж., комітет для збирання жертв на Рідну Школу, як також нести поміч бідним вдовам і сиротам у Галичині та для продажі українських бондів. До того комітету увійшли: Павло Стадник і Григорій Вольчинський.

На Рідну Школу зложили на початок отсі жертводавці: С. Лищишин $2.00; А. Похила, Марія Похила, Г. Івашків, Текля Івашків, М. Вольчинський, Петро Стадник і Павло Стадник по $1.00. — Разом $9.00.

Дорогі Браття і Сестри, Сини і Доньки Неньки України! Ставаймо всі як один на поміч Рідній Школі, бо тільки Рідна Школа захоронить будуччність наших братів у старім краю. Робім більше ділами ніж словами!

Висше згаданим жертводавцям складаю сердечну подяку. Гаразд!

Павло Стадник.

ВАЖНЕ ДЛЯ ВП. ПП. СЕКРЕТАРІВ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА.

Сим повідомляєсь Вп. ПП. Секретарів відділів У. Н. Союза, що висилка календарів на рік 1922 для членів У. Н. Союза вже розпочалась і що в остатних днях вислано на адреси ПП. Секретарів посилки календарів для слідуючих відділів:
87, 83, 104, 277, 263, 303, 291, 145, 130, 113, 206, 75, 141, 201, 81, 156 (2 пакунки), 145, 105, 27, 24, 181, 365, 388, 95, 244, 8, 174, 17, 211, 126, 212, 180, 222, 116, 219, 49, 21, 15, 46, 256, 16, 26, 402, 393, 172, 250, 242, 51, 171, 194, 52, 381, 64, 207, 32, 88, 224, 205, 124, 203, 400, 72.

Всі повисші вимінені посилки зістали вислані почтою дня 12-го падолиста (не експресом). Котрий би з висше згаданих Відділів не дістав з якоїсь причини посилки до 10 днів від дня висланя календарів, нехай повідомить адмін. „Свободи".

ЦІКАВЕ ЗМАГАННЄ.

Американські фабриканти не можуть перевисшити фабрикантів инших держав в світі в їх змаганнях придумування всіх можливих способів в ціли як найбільшої продукції в фабриках. Що так справді воно є, можемо навести змагання які мають місце під теперішню хвилю в широко і добре знаній фірмі Йосифа Трінера Компанії, фабрикантів Трінера Гіркого Вина і инших популярних його средств в Шикаґо. На банкеті даним сею фірмою для робітників в понеділок вечер, 31. жовтня 1921 предсідатель компанії п. Йосиф Трінер проголосив ціни, які будуть давані всім робітникам котрі піддадуть цінні способи яким би продукція або бизнес поліпшився, чим защаджено би час та побільшилабся продукція в якім небудь відділі. Менаджери суть виключені від сих змагань. Проголошенне се принято з великим одушевленнем всіма робітниками і нема сумніву що результат тих змагань буде дуже пожиточний для дальшого уліпшення фабрики Йосифа Трінера Компанії.

ДОПИСІ

БЕТЛЕГЕМ, ПА.

Пора вставати!

Численні українські громади в Америці морально і матеріяльно підпомагають свій рідний край, а наша громада твердим сном заснула. Чому воно так? Чи тутешні Українці, котрі походять головно з повіту бережанського і тернопільського, не відчувають того страшного горя, яке розпаношилося на їх рідній землі? Адже повіти бережанський і тернопільський не є вже найгірші у Східній Галичині, то чомуж ми тут не даємо про себе знати ширшому світови? Чому ми забуваємо за своїх рідних, котрі до нас свої утомлені руки витягають і нашої помочі просять-благають?

От у сусіднім від нас Істоні є меньша українська громада ніж у нашій місцевости, а преціньтамошні Українці закупили площу під свою власну церкву, поклали вже фундаменти під ту церкву і богато українських бондів закупили. А наші Українці що доброго для своєї власної справи зробили?

Не хотів би я нікому дорікати, але жаль серце стискає, що тепер такі важні події відбуваються в старім краю, а ми про се не дбаємо — гейби то не о нашу рідну землю ходило. Чиж ми справді навіть без одного слова протесту згодимося на прокляте ляцьке пановання у нашім рідним краю? Ні! Я не вірю, що тутешні Українці є бездушними колодами, які кровожадний Лях ногами копає. Я вірю, що ми тут збудимося з твердого сну, протремо заспані очи і гукнемо грімким голосом: Проч, ляцькі поганці, з нашої рідної землі!

Браття мої милі! Я вас прошу і молю: Скиньмо з себе дрантиву одежу тупої байдужности, а зодягнімся в блискучий народний стрій український! Тим українським строєм нехай будуть наші чисті і ясні душі, котрі до світла, до свободи і волі рвуться. Ще доси не сталося між нами нічого такого злого, чого ми при добрій волі не могли би направити. От я хочу зробити добрий початок: свій 50-доляровий американський „Ліберти Бонд" посилаю до українського представництва у Вашінґтоні і переміную його на український „Бонд Свободи". Я чоловік убогий, працюю тяжко, так як і другі люди, в зелізній фабриці Ч. Шваба, але не хочу мати на своїй совісти важкого гріху народного. Ратую свій рідний край, чим можу, і роблю се охотно та зі щирого серця. Як за моїм скромним приміром підуть і инші тутешні Українці, то наша громада дістане заслужену похвалу і признанне.

Не дивімся, дорогі Родимці, на тих киринників, котрі нанялися на службу нашим ворогам. Твердо і непохитно вірмо у свою власну силу і в силу правительства д-ра Петрушевича, яке зістало покликане до життя не чужим, але своїм власним народом. Підопрім морально і матеріяльно те наше народне правительство і тим даймо доказ, що ми йдемо разом зі своїм рідним народом. Не пора нам тепер мудрувати, хитрити і в зловіщих пророків бавитися, коли наша рідна хата в огни. Ратуймо всякими способами свій рідний край, бо лютий ворог хоче наш нарід живцем проковтнути. Читаймо пильно й уважно всі письма зі старого краю, то будемо знати, як там наші рідні брати з хижим наїзником борються і якої помочі вони від нас вижидають.

Сповнім чесно і совісно свій народний обовязок!

А. С.

—o—

ДІТРОЙТ, МИШ.

100-доляровий бонд Дітройт, Миш.

В числі 257 „Свободи" з дня 3. с. м. знаходимо згадку про гарний примір пана Николу Германа, бізнесмена з Ню Йорку, котрий закупив бонд за $100. Можливо, що бізнесмени нюйорські збітують пана Германа. Але цікавійше єсть для робітників, хто потрафить збітувати пана Стефана Періжка в Дітройт, Миш. Періжок записався на 100 доляровий бонд. Вже зложив 50 долярів, а решту донесе в короткім часі. Пан Періжок єсть членом. відділу 175 У. Н. Союза; працює у Форда; єсть завзятим Українцем. Анумо, Українці, котрі працюєте у Форда, покажіть що ви можете дорівнати товаришеви Періжкови.

Дмитро Макара.

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ.

Одні будують, другі руйнують.

Як тяжко приходиться працювати на провінції, коли ходить о грошеву поміч, а не о крикливу політику, най послужать отсих кілька слів.

Тов. ім. Т. Шевченка, від. 241 У. Н. Союза, вже третий місяць аґітує за позичкою Української Держави, а до сего часу спродано бондів за дуже маленьку суму.

До сеї пори закупили українські бонди отсі добродії: Тов. ім. Т. Шевченка за $50; Іван Витязь, Павло Баворовський, Николай Пшоновський, Михайло Свідер, Михайло Миськів і Николай Ониськів по $10; Тетяна Миськів, Павло Накопінський, Николай Костів, Семко Киндибалюк, Павло Патикевич і Михайло Поморянський по $5. — Разом 140 долярів.

Се дуже мала сума на таку велику громаду, котра колись давала завше почин у народній роботі в Провіденс. Колись, як треба було робити щось, де не вимагалося гроша, то ми мали богато лідерів, маршалків, спікерів, головачів і ораторів. Як треба було гроша на поїздку на сойм до Вашінґтону, то наші борці потрафили стягнути по 10 долярів від несвідомих членів, під загрозою виключення з Союза. Коли се робилося для вузкоглядної політики, тоді наші лідери мали час і змогу грозити по часописях і т. п., але як найпекучійша справа нашої вітчини станула на вістрю ножа, то тутешна кліка не то що не поможе вивести сеї справи на чистий шлях, але ще її критикує, як се мало місце на мітинґу згаданого товариства, де закидувалося марнованне товариського гроша на такі справи як Галицька Державна Позичка.

Що правда, то вже бачиться показуванне пальцями на тих, котрі народну роботу руйнують, але ще мабуть діждемося тої хвилі, коли за нами будуть люди метати каміннем, якщо ми в короткім часі не переведемо в себе ревізії та не закупимо на стільки бондів, аби вони засвідчили про число нашого українського народу в Провіденс.

Отже я кличу: Панове! Будьте осторожні, бо час летить як блискавка, а справа ратовання нашого рідного краю не терпить проволоки! Не пишіть собі самі поганого свідоцтва!

Бондовець.

НА „КРЕСАХ ОЙЧИЗНИ"

(МАЛИЙ ФЕЙЛЄТОН).

Кождий знає, що мала дитина лишивши ся сама в хаті кричить скільки лише може, щоби закричати свій страх. Не інакше робить і „ойчизна од моржа до моржа", польська ржечпосполіта без ґраніц і пененязи (без границь і гроший). Колиби східна Галичина була польська, то не требаби було кричати перед світом, котрий і так знав би про се. Та на злодієви шапка горить! В польськість „всходнєй Малопольські" ніхто не хоче вірити... Тож треба кричати. Тож Поляки кричать, верещать що сили „нє позвалям", войовать, вимахують кулаками, побринькують шаблями, друкують що сила „шмаречкі", пють „польске вудкі" на здоровлє ойчизни і Пілсудського, і так закрикують свій страх перед неминучою будучиною. —

Та сего мало! Треба, щоби і заграниця довідалась про ту польскість Малопольскі, отже давай робити „всходнє тарґі" (ярмарки). — Такі ярмарки є в деяких культурних европейских державах; тож і ойчизна захотіла бавитися в культурну державу. Щоби ніхто не сумнівав ся в польскість „польскеґо Львова", тож понавожувано до Львова ріжних товарів з німецьких познаньских фабрик, щоби показати, що, мовляв, се брехня, що „Польска нержондем стоі". Мітли, коцюби, соховила, очкурі були вже польського виробу. Чужинцям, що приїхали на сю комедию, не показувано ланцухів і нагайок „польскеґо виробу", призначених для Українців.

Щоби усе те виглядало урочисто, то страрий бурмістер Найман виліз на маґістрат і по завзятій борбі скинув звідтам австрійського двоголового орла а посадив одноголового польського. (Не вдержався там двоголовий, не витримаєсятимбільше з одною головою, еще до того з моцно дурною). І так кождий „поржондни обиватель „видів, що „еще Польска не зґінела". — На взір „завше вернеґо" Львова, хотять ясьневельможні устроїти на весну навіть на всіх „східно-польських" містах, місточках такі „тарґі". Кажуть на весну має бути в Тернополи, а там певно і в Копичинцях, Микулинцях і т. д... Кажуть навіть, що на такий світовий ярмарок з Збаражі вже зголосилися великі польські фірми і купці, як приміром Йось з Терпилівки з чотирома „расовими" кіньми з одним оком (разом з Йосем є пара очий — одно в него, друге в „расових" коний) і Шендля з цілою копою покладків, свіжих що йно з під квочки. Так „польске тарґі" в Збаражи перевисшать еще „всходнє тарґі" у Львові. —

Поляки розкричалися про ті „всходнє тарґі", що міри не було. А вдійсности вийшов великий „пишик". Замість про польскість схід. Галичини заговорив цілий світ про кулю Федака і її причини. Пілсудский дістав депешу від Румунії і Франції і на тім скінчило ся. Польща побачила скільки має приятелів, та чи навчиться що з того? де там — дурному вічная память!

Здавалобся, що замість дотеперішних дурноватих проб поріжнити українське селянство з інтеліґенцією, замість переслідувань Українців, Польща змінить свою „політику". Та так міг би думати лише той хто не знає „ойчизни". Ми знали, що за тим посиплються арештовання, труси, замкнення редакций і т. д. усьо так, як колись було в царській Росії від якої Варшава навчилася державної господарки.

А „обивателям" треба мимо того час від часу устроїти „шопку", щоби не думали над тим, чому марка летить в долину а не лізе в гору, бодай так високо як бурмістер Найман з орлом на львівский ратуш. —

Треба признати, що Поляки уміють з нічого зробити велику „шопку". І так викопуєся по кільканайцять разів тих самих трупів, перекладаєся їх на иньше місце, складаєся їх до купи, то знов розбираєся, то кладеся в каплиці, то з каплиці на цвинтар і т. д. і т. д. аби „Польска нє зґінела". При тім говориться довжезні промови „високопатріотичні про „браці Русінуф" і гайдамацкіх Українцуф.

Така „шопка" відбулася в жовтни в Золочеві. Скільки „урочистосьці" вже на тій могилі не робилося, скільки не кричалося там на кровожадних Українцуф, що хотіли „браці Русінуф" відірвати від „йочизни матки", Та мало крику, навіть вписано цілу історію і закопано над могилою, щоби потомки виховувалися в „патриотичнім дусі".

„Історія" так звучить: „Коли по столітній неволі в трох державах, по чотиролітній війні, по волі провидінія упала власть усіх трох держав заборчих і для польского народу, страдаючого в неволі заяснілазоря свободи, повстав тут на „кресах ойчизни в листопаді 1918 р. за почином і при помочі розпадаючогося цісарства австрийского, кровавий, самозваньчий уряд український, котрий ту землю малопольску, замешкану в **рівній мірі** через нарід польский і **наших „браці" Русінуф,** злучених з нами кровю, культурою і спільною судьбою історичною, задумав на завсіди розлучити від „ойчизни маткі".

Та історія мабудь відбулася на Марсі або на місяці, там мала бути Австрія до якої належала Малопольска замешкана в рівній мірі через Поляків і їх браці Русінуф". Само провидініє сказало Австрії вмерти і та на так високий приказ померла, та тут з в і д к и с ь взявся „ржонд українські який нападає на оба „братні народи" і хоче їх відлучити від „ойчизни маткі".

У нас на землі була дещо подібна історія. Тут була Австрия; до неї належала Галичина, якої західну часть замешкують Поляки а східну Українці. По розпаді Австрії проголошує Український нарід Східну Галичину Самстійною державою; на приказ Франції добуваєся з гробу давну небіжку шляхетну Польщу, якої апетити звернулися сейчас на східну Галичину. Український нарід мусів з оружем в руці боронити своєї самостійности та під натиском Французів уляг в нерівній борбі.

Богато плелося в Золочеві, що тільки слина принесла на язик. Вкінци виступив якийсь „колєйовєц", що здухами говорить і сказав, що духи померших питають чому добровільно „відпольщуєте всходнє креси". На се „обивателє" присягають, що „тей польскей земі" нікому „нє оддами".

А вечером відбулася велика парада в Соколі. Тут виступив з промовою посел Ян Заморский. Говорив про... характер „Русінуф і Українцуф" і прийшов в своїй мозґівниці до заключеня, що „кровожадностю і браком людских чувств відзначаються не „хлопі русци, але українська інтеліґенція вихована на так званій літературі українській і котра поступає після народно-політичних заповітів Шевченка, котрі зібрані є в апострофі його Гайдамаків „він ріже і ріже бо різати треба".

На такі виводи польського крикуна шкода тратити слів. Я скажу йому коротко: дурний вас, пане Яне, ксендз хрестив! Коли ви думаєте поріжнити українського „хлопа" і українську інтеліґенцію то тут не поможуть вам і тисяч Яцкових, навіть щоби ви їх могли стільки роздобути; своїми „Русінами" можете тішитися кілько вам подобаєся. На братерство зі старою шляхоцькою рудерою український народ начхав; колиж ви пане Яне знаєте лише „так звану укр. літературу і коли ви в нашому Шевченкови знайшли лише „він ріже тай ріже, бо різати треба" то усе те сьвідчить, що ви є сто раз дурнійший як мій обчас і я зовсім не дивуюся, що ви є послом. А се що ви і вам подібні сьміються з нашої літератури, се нічого дивного; собака і на сонце гавкає!

Тим часом в соймі польськім дуже „працюєся". І так новий премієр Поніковский виступив з проектом, щоби старий сойм пішов на відпочинок а вибрати нових послів. На се піднесли ся голоси: а чи знає „ржонд" що представник Канади в Лідзі Народів пригадав собі Східну Малопольську і що в тім часі всякі необережні кроки можуть еще критичнійше настроїти ситуацію. (Даремний страх! Забрати ся з Галичини мусите скорше чи пізнійше). Новий премієр ратує „ойчизну" через „мир з сусідами" значиться війни з Росією нема (під зиму зле зачинати авантури). Для східних „кресуф" буде Польска „маткон ктура накармі і огжеє" на освіту і шкільництво уряд не буде скупити; значить „Рідний край", дістане еще більше шмароні збудуєся ще більше польських „шкулек", а те прокормлене і огривання вже давно нам боком лізе. І так Поніковский закінчив свою бесіду: „добре є мешканцям іно зле є державі. Немов повторяються ті страшні часи, коли шляхта осягнула вершок богатства, посилала пшеницю до Ґданьска, їла, пила а в скарбниці річпосполитої була пустка". І сказав правду Поніковский, бо стара небіжка П о л ь щ а а нинішна се одно й те саме, як і та сама нахабність до України і взагалі чужих земель, те саме „не позвалям", ті самі „нержонди", що і колись. Чиж має бути і инший конець тому всьому?

Та спасене Польщі являєся..,..... в закритю українських часописий. Польська „владза" заборонила видаванє „Укр. Вістника і Батьківщини". Після думки тої „владзи" укр. часопись має виглядати ось так: заголовок пр. „Укр. Вістник", відтак „в імени річипосполитої польської конфіскуєся", відтак чотири білі сторони а при кінзи „оден доляр рівняє ся 7 тисяч марок польських". А що Укр. Вістник не хотів виходити в такім богатім змістом форматі тож заборонено взагалі йому виходити.

Закритем Укр. часописий і ріжними приріжними шиканями думає ся позискати „братні наруд рускі" а знищити Укр. інтеліґенцію. Забули Поляки Познань, забули, що культурно о много висше Німці не могли їх там знищити; чиж думають вони тепер заімпонувати нами своєю шляхецькою дурнотою і тим нас спольонізувати? Се бігме смішне і як ціла „польскость" сходней Малопольскі". Трохи далі будуть вже в кінах сьміятися з тої „Польскосці" — та на дурноту нема еще ліку як і на хоробу польської марки. І коли, колись американський писатель М. Твейн радив на поліпшенне розуму їсти мясо кита, то польські „політики" мусїлиби вилапати киті з усіх океанів; може й тому їх так тягне до води, бо все кричать, „од моржа до моржа".

Юрко.

З ЖИТТЯ УКРАЇНЦІВ В УЖГОРОДІ

22. вересня ц. р. з приводу приїзду до Ужгороду президента Чесько-словацької республіки п. Масарика український театр при „Просвіті" давав виставу в міському театрі „Запорожець за Дунаєм" під режисерством і при участи Миколи Садовського в ролі Карася. Успіх спектакля величезний. На виставу прийшли не тільки свої, але й Чехи, Мадяри і Жиди. Прибуток 6000 ч. к. Всі грали дуже добре і публіка вийшла з театру в повному естичному задоволенню. Про виконання ролі Карася М. Садовським тут не будемо говорити, бо всякий Українець та чужинець, який хоч трохи знайомий з українським театром, знає що уявляє М. Садовський, як артист і оскільки високо стоїть його незрівняний талант.

Оперета „Запорожець за Дунаєм" поставлена М. Садовським, як директором і режисером театру, уже початок істнування дійсного театру, а не спроб української театральної штуки, які тут досі провадились під керуванням п. Кривецького.

З цього часу український театр на Прикарпаттю стає нарешті на повний шлях поступу.

Хвиля альтруїстичного захоплення голодуючим у Росії докотилася й до Ужгороду, але вже в той час, коли в Західній Европи той перший запал остиг.

На 2 — 3. жовтня групою москвофілів з ріжних національних таборів було влаштовано 2 концерти на користь голодуючим.

Москвофілам потрібно було показати Чехам, що Українці тіж самі „русскіє" і що нещастя обєднує всіх Росіян. Незгодаж „русскіх" з Українцями, то тільки „партійне" непорозуміння. Вони заграли на національній несвідомости просвітянських панів і ті, не звертаючи уваги на протести поодиноких громадян, згодились в імені „Просвіти" прийняти участь у тому концерті.

Український хор, який на службі у „Просвіти", мусів співати 2. жовтня, бо було розділено так, що в перший день дають концерт „Мадяри з Українцями із „Руської Просвѣты", а на другий день 3. жовтня — Чехи, з Москвинами з „Русскаго Бояна". Афіші були надруковані на трьох мовах: чеській, московській і мадярській, при чому було зазначено, що хор і солісти виконають „русскія пѣсни".

Першим повинен ув виступати хор „Просвіти" з солістами, а другим відділом Мадяри.

Але громадянство наше, яке в своїй масі є свідоме свого політичного становища, збойкотувало той концерт і український хор, не маючи перед ким співати, повернувся „вспять".

Цікаво знати, чи президія „Просвіти" свідомо пішла на таку дискредитацію нашого національного прапору, чи це тільки сумне непорозуміння.

Тоді, коли Україна стогне під терором наїздників, які грабують хліб і останню худобу, коли весь московський нарід не тільки мовчить, але з голодуючих губерній комплектує „дружини" для грабунку, ми Українці, сини того народу, який на протязі трьох-віків бореться з тим наїздником, тут за кордоном допомагаємо їм, убиваючи моральну, а тим самим і відпорну силу нашого народу.

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ

PITTSBURGH, PA.

Український Хор в Пітсбург, Па. уладжує ВЕЛИКИЙ МАСКОВИЙ БАЛЬ в суботу, дня 19. падолиста 1921 р. в церковній гали, Сема ул., Савт Сайд Пітсбург, Па. На сей Масковий Баль запрошується всіх Українців і Українок з Пітсбурга так і околиці. Початок о годині 7-мій вечер. 65,68

КОМІТЕТ.

ЯК СПИНИТИ КРОВОТІК.

(Public Health Service).

Коли хто зранився або скалічився так, що з рани стікає кров, треба її негайно затамувати, а то стративши кров людина може тяжко занедужати або й умерти.

Кров стікає тому, що розрізана артерія (артерії — се ті проводи в тілі, котрими кров випливає з серця і розходиться по всім організмі) або-ж тому, що розрізана чи скалічена жила (в жилах зирається кров з тіла і тече назад до серця).

Коли кров ясно-червона і бє з рани ключем (бризгає), то се знак, що кров стікає з артерії. Ранений повинен положитися так, щоб голова лежала низько. Саму рану, а ще ліпше трошки висше рани треба сейчас міцно притиснути пальцем або долонею, так щоб стиснути артерію і не допустити до рани тої крови, що йде з серця. Рівночасно треба зробити так званий турнікет або компрес і ним кріпко обвязати те саме місце.

Турнікет (бандаж, котрим опоясується руку чи ногу) можна зробити з хустини, скрутивши її як шнур, або з пояса, з підтяжок (шлийок) і такого подібного. Ранену руку чи ногу оперізується так міцно, як лиш можна, в тім самім місци, де перше задержано вплив крови пальцем, значить трошки висше як рани. Завязавши вуза можна під ту перевязку вложити ще патичок та ним ще тіснійше стиснути бандаж, до того щоб кров з рани не стікала. По якій годині, коли кров перестала йти, можна той турнікет (бандаж) звільнити, але як лише кровотік почнется наново, сейчас скрутити знов так тісно як лиш можна.

Кров з жил є темна і не бризґає, а витікає рівною струєю. Спинити її можна так само як і кров з артерій з тою ріжницею, що ногу і руку треба оперезати і стиснути бандажем на самій рані.

Кров, що зкріпла (запеклася) на рані треба змивати, але перевязати разом з раною. Коли кров тече з пораненої ноги, треба під ногу підложити подушку, скринку чи який инший предмет, щоб нога держалася висше тіла. Так само треба високо держати руку. Таким способом не лиш зменшається вилив крови, а й лагодиться біль раненого.

Доки кров іде, раненому не можна давати ні горячих напитків ні кави або чаю, хиба що хорий так ослаб, що треба його негайно покріпити, аби не вмер. Коли кров вже перестала йти, треба йому дати горячого чаю, кави або молока.

СТАРОКРАЄВІ ПОСМЕРТНІ ВІСТИ.

Іван Белей. Як ми вже доносили, дня 20. жовтня помер у Львові один з найстарших народних діячів, Іван Белей. Покійний уродився в м. Войнилові, гімназію скінчив в Станиславові, відтак записався на правничий факультет львівського університету. Ще будучи студентом, він заснував видавництво „Дрібна Бібліотека", яке провадив опісля разом з Іваном Франком. Вони оба видавали також від 1880 р. поступовий двотижневик „Світ". Під редакцією Белея виходила „Бібліотека найзнаменитших повістей", яка видала 60 томів, найкращих творів европейської літератури. В „Світі" поміщував Белей свої сатиричні образки, між иншими „В один час научитися малорусу по великорусски", де в незрівняний спосіб висміяв руссофільські мрії Богдана Дідицького. По смерти Барвінського був покійний редактором „Діла". Перепрацьований і знищений фізично, мусів усунутися від політичної діяльности. В 1888 р. кандидував до сойму з городенського повіту. У фейлетонах „Діла" появилося багато його цінних праць. Покійний Іван Белей володів безперечно визначним талантом, який, на жаль, роздробив на дрібну публіцистичну чорну роботу. Останніми роками підупав на здоровлю і жив у своєї дочки, громадянки Іжицької, яка з незвичайною любовю і саможертвою опікувалася недужим батьком.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

МІЛВОКІ, ВІС. Тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 47, повідомляє, що надзвичайний мітинґ відбудеться о 7-мій годині вечером в пятницю, 18. падолиста, в гали церковній під ч. 11 Скат стр. Проситься всіх членів явитись на той мітинґ так як минувшого місяця. Самі знаєте, що гарно мітинґ провадити, як всі члени зберуться як оден. — Т. Стасюк, предс.; Ф. Барсук, секр.

МІЛВОКІ, ВІС. Тов. ім. Івана Франка, від. 103, повідомляє, що надзвичайний мітинґ відбудеться о 6-тій годині вечером в суботу, 19. падолиста, в гали парафіяльній. Проситься всіх членів, аби прийшли всі як оден на сей мітинґ. Довгуючі мають вирівнати свої залеглости, бо інакше поступиться з ними після статута. Неявившийся член заплатить кару $1.00, а урядник $2.00. — П. Стецик, предс.; В. Колодрубець, секр.

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. Тов. „Укр. Січ", від. 170, повідомляє, що місячний мітинґ тідбудеться о 7-мій годині вечером в суботу, 19. листопада, в гали церковній при ул. Сусекс і Ґрін. Се є звичайний місячний мітинґ, відложений з дня 12. с. м. з причини маніфестації. — А. Кругляк, предс.; П. Мелень, секр.

ІСТ СТ. ЛУІС, ІЛЛ. Бр. св. Михаїла, від. 308, повідомляє, що мітинґ відбудеться о 2-гій годині пополудни в неділю, 20. падолиста, в чеській гали під ч. 1100 Екечендж Аве. Кождий місцевий і позамісцевий член має явитися, бо є важні справи до полагодження. Неявившийся член заплатить кару $1.00, а урядник $2.00. — І. Юрків, предс.; І. Коробій, секр.

ВАН ВУРҐІС, ПА. Тов. ім. Т. Шевченка, від. 240, повідомляє, що звичайний мітинґ відбудеться о 1-шій годині пополудни в неділю, 20. падолиста, в гали І. Хухри. Неявившийся член або членица заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. — М. Звірик, предс.; І. Хухра, секр.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. Бр. св. Володимира, від. 42, повідомляє, що звичайний мітинґ відбудеться о 2-гій годині пополудни в неділю, 20. падолиста, в гали Укр. Нар. Дому під ч. 148 Гоп Аве. На порядку нарад є братські справи і закупно українських бондів. — Д. Білах, предс.; М. Мельник, секр.

МУСКІҐОН ГАЙТС, МІШ. Тов. „Просвіта", від. 131, повідомляє, що мітинґ відбудеться о 2-гій годині пополудни в неділю, 20. падолиста в домі Л. Дрозда під ч. 1401 Лемюел стр. Обовязком кождого члена бути на тім мітинґу, бо є дуже важні справи до полагодження. — І. Худин, предс.; Катерина Дрозд, секр.

ЕКСПОРТ, ПА. Бр. св. Василія, від. 101, повідомляє, що місячний мітинґ відбудеться о 2-гій годині пополудни в неділю, 20. падолиста, в помешканю Івана Бразинця. На тім мітинґу мусимо полагодити важні справи, тож кождий член мусить явитися. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. — А. Криванич, предс.; І. Бразинець, секр.

СТ. ЛУІС, МО. Бр. св. Володимира, від. 179, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що звичайний мітинґ відбудеться в неділю, 20. падолиста, о 3-тій годині пополудни, в гали Народного Дому під ч. 1523 Гікори ул. Проситься всіх членів явитися на сей мітинґ, бо є богато справ до полагодження. Дорогі Браття! Незадовго приходить конець старого року. Слідуючого місяця відбудуться річні збори і вибір нових урядників. Отож хто з Вас довгує до братської каси, нехай виповнить сего місяця свою належитість, то буде мати право голосовання. Хто не виповнить своєї належитости, не буде мати права голосу і з такими членами поступиться після статута У. Н. Союза та після ухвал братських. Се є остатне оголошенне до Вас, Товариші! Отож просимо: сповніть свої обовязки, бо щоби потім не було нарікань на старих урядників. — М. Петровський, предс.; В. Тустановський, кас.; М. Паращак, секр.

БАВНД БРУК, Н. ДЖ. Бр. св. Николая, від. 344, повідомляє, що річний мітинґ відбудеться о 2-гій годині пополудни в неділю, 20. листопада, в домі С. Козевича. Проситься всіх членів на той мітинґ прибути. — А. Мотика, предс.; С. Козевич, секр.

ФРАНКФОРТ ГАЙТС, ІЛЛ. Бр. св. Михаїла, від. 166, буде мати в неділю, 20. падолиста, свій річний мітинґ, на котрий всі члени повинні явитися, бо є дуже важні справи до полагодження і вибір нового уряду. Неявившийся член заплатить кару після ухвали братської. — І. Добромільський, пр.; А. Баліґродський, секр.

ПОДЯКА.

Я низше підписаний, член 292. відділу У. Н. Союза в Дітройт, Міш., складаю сердечну подяку Вп. Урядникам У. Н. Союза за грошеву підмогу з каси нашої організації в сумі $50. Заразом дякую всім урядникам і членам 292. відділу, котрі мою справу підперли. Я радив би кождому українському робітникови записатися в члени У. Н. Союза, котрий так щиро помагає чоловікови в його прикрім положенню. — Василь Осейчук.

ДО ВІДОМОСТИ УКРАЇНСЬКОМУ ЗАГАЛОВИ В ОБУРН, Н. Й. І ОКОЛИЦІ!

Перший Український Базар устроєний парохією св. Ап. Петра і Павла в Auburn, N. Y. можна відвідувати кождого вечера і неділю від дня 20. падолиста до 26. падолиста 1921 в гали Кащака, cor. Perrine і Washington Street. Початок кождого вечера від години 7-ої до 12-ої в ночи. На базари будуть ріжнородні виграшки, повно кіосків з ріжними крамами, ручні роботи і всілякого рода предмети. Буфет з напитками і перекусками, товариські гри і забави і богато несподіванок, як також почта любови. Кождого вечера будуть танці при знаменитій циганській оркестрі. Вступ від особи на цілий тиждень 25 центів і одного цента военного податку. 65-73

Запрошуєсь отсею дорогою весь український загал, так місцевих як і позамісцевих, всі братства, товариства, сестрицтва. Проситься сусідів і чужинців, щоби взяли як найчисленну участь. До побачення на Базарі.

КОМІТЕТ.